

Zaak C-400/11

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

28 juli 2011

Verwijzende rechter:

Bundesgerichtshof (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing

29 juni 2011

Verzoekende partij:

Josef Egbringhoff

Verwerende partij:

Stadtwerke Ahaus

BUNDESGERICHTSHOF
BESCHIKKING

[omissis]

29 juni 2011

[omissis]

in de zaak

Josef Egbringhoff, [omissis], Ahaus,

verzoeker en verzoeker in „Revision”,

[omissis]

tegen

Stadtwerke Ahaus GmbH, [omissis], Ahaus,

verweerster en verweerster in „Revision”,

[omissis]

De achtste civiele Senat van het Bundesgerichtshof heeft [omissis]

beslist:

- I. [omissis]
- II. Aan het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt krachtens artikel 267 VWEU de volgende prejudiciële vraag betreffende de uitlegging van het gemeenschapsrecht voorgelegd:

Dient artikel 3, lid 5, gelezen in samenhang met bijlage A, sub b en/of c, van richtlijn 2003/55/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en houdende intrekking van richtlijn 96/92/EG, aldus te worden uitgelegd, dat een nationale wettelijke regeling over prijswijzigingen in overeenkomsten betreffende elektriciteitslevering met huishoudelijke afnemers aan wie op grond van de algemene leveringsplicht elektriciteit wordt geleverd (tariefklanten), voldoet aan het vereiste niveau van transparantie wanneer daarin de oorzaak, de voorwaarden en de omvang van een prijswijziging weliswaar niet worden vermeld, doch wordt gewaarborgd dat de elektriciteitsleverancier zijn afnemers vooraf binnen een redelijke termijn van elke prijsverhoging op de hoogte brengt en de afnemers het recht

hebben de overeenkomst op te zeggen indien zij de hun meegedeelde gewijzigde voorwaarden niet wensen te aanvaarden?

Motivering:

I.

1 Verzoeker betreft van verweerster, een gemeentelijke energieleverancier, gas en elektriciteit via leidingen. In de laatste door verzoeker zonder bezwaar en zonder voorbehoud betaalde rekening van verweerster voor het jaar 2004, had verweerster voor de gasleveringen 3,521 cent/kWh en voor de elektriciteitsleveringen 9,758 cent/kWh in rekening gebracht.

2 In de litigieuze periode 2005 tot en met 2008 heeft verweerster de prijzen meermaals verhoogd en deze prijsverhogingen telkens gepubliceerd. De precieze data van de prijsverhogingen door verweerster waren 1 januari 2005, 1 september 2005, 1 januari 2006 en 1 januari 2008 voor de elektriciteitsprijzen en 1 januari 2005, 1 oktober 2005, 1 januari 2006, 1 april 2006, 15 januari 2007, 1 mei 2007, 1 april 2008 en 1 augustus 2008 voor de gasprijzen.

3 Op 18 januari 2006 heeft verzoeker bezwaar gemaakt tegen de van verweerster ontvangen rekening van 6 januari 2006 met betrekking tot de elektriciteits- en gasleveringen voor het jaar 2005, waarbij hij zich op onredelijkheid heeft beroepen. De in de facturen van verweerster voor de jaren 2005, 2006 en 2007 opgenomen naheffingen zijn door verzoeker slechts onder voorbehoud betaald. Verweerster heeft geen gevolg gegeven aan de herhaalde verzoeken van verzoeker om de redelijkheid van de gevorderde betalingen aan te tonen en de naar opvatting van verzoeker in de litigieuze periode 2005 tot en met 2007 zonder rechtsgeldige reden betaalde vergoedingen ten bedrage van 746,54 EUR voor elektriciteits- en gasleveringen terug te betalen.

4 Met zijn op 30 december 2008 ingediende en op 2 februari 2009 betekende vordering vordert verzoeker van verweerster terugbetaling van 746,54 EUR plus rente. Verder eist verzoeker dat wordt vastgesteld, dat verweerster verplicht is om voor het jaar 2008 bij de berekening van de tarieven per kWh voor gas- en elektriciteitsleveringen uit te gaan van de voor het jaar 2004 geldende prijzen.

5 In de eerdere instanties is de vordering van verzoeker afgewezen. In „Revision”, die de rechter in hoger beroep heeft toegestaan, houdt verzoeker vast aan zijn eis tot betaling en vaststelling.

II.

6 De rechter in hoger beroep heeft zijn beslissing in wezen als volgt gemotiveerd:

7 Ten aanzien van de door verweerster in rekening gebrachte elektriciteitsprijzen voor de jaren 2005 tot en met 2008 en de gastarieven voor 2008 is geen rechterlijke toetsing van de redelijkheid mogelijk, aangezien § 315 BGB niet van toepassing is. [omissis] Naar de opvatting van de rechter in hoger beroep ware het niet juist en ook niet conform het doel van § 315 BGB, indien een afnemer van energie de leverancier zou kunnen dwingen tot publicatie van bedrijfsinterne gegevens, zoals de inkooprijzen en de kostenontwikkeling op andere gebieden van de energielevering, hoewel hij de overeenkomst op elk gewenst moment zonder noemenswaardige kosten kan opzeggen en met een andere leverancier in zee kan gaan.

8 Ook met betrekking tot de prijsverhogingen op het gebied van de gasleveringen voor de jaren 2005 tot en met 2007, waar verweerster een monopoliepositie had, is geen toetsing van de redelijkheid op grond van § 315 BGB mogelijk, omdat verzoeker niet tijdig om rechterlijke toetsing heeft verzocht. [omissis]

III.

9 De beslissing over verzoekers vordering hangt voornamelijk ervan af of verweerster ten aanzien van de door haar eenzijdig verhoogde prijzen voor aardgas- en elektriciteitsleveringen een geldig wettelijk prijswijzigingsrecht kan afleiden uit § 4, leden 1 en 2, van de Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Gasversorgung von Tarifkunden [besluit inzake de algemene voorwaarden voor aardgaslevering aan klanten met een vast tarief] van 21 juni 1979 (BGBl. I blz. 676; hierna: „AVBGasV”) (voor de gasprijsverhogingen in de jaren 2005 en 2006) respectievelijk uit § 5, lid 2, van de Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Grundversorgung von Haushaltskunden und die Ersatzversorgung mit Gas aus dem Niederdrucknetz [besluit inzake de algemene voorwaarden voor de basislevering van gas aan huishoudens en de vervangende levering van gas van het lagedruknet] van 26 oktober 2006 (BGBl. I blz. 2391; hierna: „GasGVV”) (voor de gasprijsverhogingen in de jaren 2007 en 2008), alsmede uit § 4, leden 1 en 2, van de Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Elektrizitätsversorgung von Tarifkunden [besluit inzake de algemene voorwaarden voor elektriciteitslevering aan klanten met een vast tarief] van 21 juni 1979 (BGBl. I blz. 684; hierna: „AVBEltV”) (voor de elektriciteitsprijsverhogingen in de jaren 2005 en 2006) respectievelijk uit § 5, lid 2, van de Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Grundversorgung von Haushaltskunden und die Ersatzversorgung mit Elektrizität aus dem Niederspannungsnetz [besluit inzake de algemene voorwaarden voor de basislevering van elektriciteit aan huishoudens en de vervangende levering van elektriciteit van het laagspanningsnet] van 26 oktober 2006 (BGBl. I blz. 2391; hierna: „StromGVV”) (voor de elektriciteitsprijsverhoging in het jaar 2008).

10 Aangezien de genoemde bepalingen geen nadere precisering van de oorzaak, voorwaarden en omvang van het aan de leverancier toekomende eenzijdige recht

op bepaling van de prestatie bevatten, hangt de beantwoording van deze vraag op haar beurt ervan af of dergelijke feitelijke preciseringen in geval van gasprijshogingen vereist zijn op grond van artikel 3, lid 3, vierde tot en met zesde zin, gelezen in samenhang met bijlage A, sub b of c, bij richtlijn 2003/55/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt van aardgas en houdende intrekking van richtlijn 98/30/EG (PB L 176, blz. 57; hierna: „aardgasrichtlijn”), ingetrokken op 3 maart 2011 door het artikel 53 van richtlijn 2009/73/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas en tot intrekking van richtlijn 2003/55/EG (PB L 211, blz. 94), alsmede in geval van elektriciteitsprijshogingen op grond van artikel 3, lid 5, derde tot en met vijfde zin, gelezen in samenhang met bijlage A, sub b of c, bij richtlijn 2003/54/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en houdende intrekking van richtlijn 96/92/EG (PB L 176, blz. 37; hierna: elektriciteitsrichtlijn), ingetrokken op 3 maart 2011 door artikel 48 van richtlijn 2009/72/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot intrekking van richtlijn 2003/54/EG (PB L 211, blz. 55).

11 Wat de verenigbaarheid van bovengenoemde prijswijzigingsbepalingen voor de aardgaslevering betreft, heeft de Senat de prejudiciële vragen over de uitlegging van de betrokken bepalingen van de aardgasrichtlijn reeds bij beschikking van 18 mei 2011 [omissis] krachtens artikel 267 VWEU voorgelegd aan het Hof van Justitie. Dezelfde vragen betreffende de uitlegging van het gemeenschapsrecht zijn in casu ook aan de orde op het gebied van de levering van elektriciteit aan huishoudens. Derhalve dient het Hof ook voor dit gebied te worden verzocht om een prejudiciële beslissing.

12 1. Naar Duits recht waren/zijn de algemene voorwaarden waaronder gasleveranciers een klant op hun distributienet moeten aansluiten en tegen algemene tarieven elektriciteit moeten leveren (tariefklanten), in de litigieuze periode vastgelegd in de bepalingen van de AVBELtV (van kracht sinds 7 november 2006) en de StromGvV (van kracht sinds 8 november 2006). Ingevolge § 1, lid 1, tweede zin, AVBELtV respectievelijk § 1, lid 1, tweede zin, StromGvV maakten/maken deze voorwaarden tevens integrerend deel uit van de leveringsovereenkomst met de tariefklanten.

13 a) § 4, leden 1 en 2, AVBELtV bevat betreffende de „soort levering” onder meer de volgende regels:

(1) De elektriciteitsleverancier stelt tegen de toepasselijke algemene tarieven en voorwaarden [electriciteit] ter beschikking.

(2) Wijzigingen van de algemene tarieven en voorwaarden treden pas in werking na officiële bekendmaking.

14 Voorts bevat § 32, leden 1 en 2, AVBEltV de volgende regels voor opzegging van de overeenkomst:

(1) De overeenkomst blijft onafgebroken geldig tot opzegging door een van de partijen met een opzeggingstermijn van één maand vanaf het einde van een kalendermaand. [...]

(2) In geval van wijziging van de algemene tarieven of indien de gasleverancier in het kader van dit besluit zijn algemene voorwaarden wijzigt, heeft de klant de mogelijkheid de overeenkomst op te zeggen met een opzeggingstermijn van twee weken vanaf het einde van de kalendermaand die volgt op de officiële bekendmaking.

15 b) § 5, lid 2, StromGVV bevat onder meer de volgende regels betreffende de „soort levering”:

(2) Wijzigingen van de algemene prijzen en de aanvullende voorwaarden treden in werking aan het begin van de maand en pas na een officiële bekendmaking die ten minste zes weken voorafgaand aan de voorgenomen wijziging dient plaats te vinden. De basisleverancier is verplicht met betrekking tot de voorgenomen wijzigingen samen met de officiële bekendmaking een schriftelijke mededeling aan de klanten te sturen en de wijzigingen te publiceren op zijn website. Wijzigingen van de algemene tarieven en voorwaarden treden pas in werking na de officiële bekendmaking.

16 Verder bevat § 20, lid 1, eerste zin, StromGVV de volgende bepaling inzake opzegging:

(1) De basisleveringsovereenkomst kan worden opgezegd met inachtneming van een termijn van één maand vanaf het einde van de kalendermaand.

17 2. Indien een energieleverancier krachtens de wet of overeenkomst beschikt over een prijswijzigingsrecht, kan een op grond van dit recht verrichte prijsverhoging als eenzijdige bepaling van de prestatie ook in rechte worden getoetst aan het criterium van de redelijkheid conform § 315, lid 3, tweede zin, BGB, indien en voor zover geen sprake is van overeengekomen prijzen (vaste rechtspraak van de Senat [omissis]). Uit de regelingen van § 4, leden 1 en 2, AVBGasV, § 5, lid 2, StromGVV, § 4, leden 1 en 2, AVBEltV, § 5, lid 2, StromGVV kan worden afgeleid dat energieleveranciers het recht hebben de prijzen naar redelijkheid te wijzigen. Hiervan is klaarblijkelijk ook in hoger beroep uitgegaan. Bovendien heeft de rechter in hoger beroep zonder blijk te geven van een onjuiste rechtsopvatting aangenomen dat het bij de sinds 2005 door verweerster in rekening gebrachte prijzen niet gaat om overeengekomen prijzen, aangezien verzoeker bezwaar heeft gemaakt tegen de betrokken jaarafrekeningen

van verweerster en de (verhoogde) prijzen slechts onder voorbehoud heeft betaald. Uit de afname van elektriciteit en aardgas door verzoeker kan derhalve niet worden afgeleid dat hij het eens is met de (verhoogde) prijzen.

18 3. Ten aanzien van de ook in casu voor de beslissing relevante vraag naar de verenigbaarheid van § 4, leden 1 en 2, AVBGasV (alsmede § 5, lid 2, GasGVV) met de aardgasrichtlijn, refereert de Senat allereerst aan de reeds geciteerde prejudiciële verwijzing van 18 mei 2011 [omissis]. De daarin opgenomen overwegingen van de Senat met betrekking tot § 4, leden 1 en 2, AVBGasV zijn van overeenkomstige toepassing op de vraag naar de verenigbaarheid van § 4, leden 1 en 2, AVBEltV en § 5, lid 2, StromGVV met de elektriciteitsrichtlijn.

19 Op grond daarvan kunnen uit het transparantiegebod, zoals het enkel in algemene bewoordingen is geformuleerd in artikel 3, lid 3, vierde zin, van de aardgasrichtlijn alsmede in artikel 3, lid 5, derde zin, van de elektriciteitsrichtlijn, geen voorschriften worden afgeleid die de geldigheid van § 4, leden 1 en 2, AVBGasV, § 5, lid 2, GasGVV, § 4, leden 1 en 2, AVBEltV of § 5, lid 2, StromGVV aantasten. Uit de genoemde regelingen van beide richtlijnen wordt veeleer duidelijk dat de Europese wetgever erkent dat energieleveranciers er belang bij hebben, kostenverhogingen tijdens de looptijd van de overeenkomst door te berekenen zonder deze overeenkomsten te moeten opzeggen. Op dezelfde overwegingen berusten ook de nationale regelingen waaruit een prijswijzigingsrecht wordt afgeleid.

20 De Senat betwijfelt met name of het gedeeltelijk uit bijlage A, sub c, van de aardgas- respectievelijk de elektriciteitsrichtlijn afgeleide transparantievereiste, dat enkel ziet op „geldende prijzen en tarieven”, bij prijswijzigingen überhaupt toepassing kan vinden. Er zijn meer aanwijzingen, dat de eisen voor toekomstige prijswijzigingen moeten worden bepaald aan de hand van de op dat geval uitdrukkelijk afgestemde bepalingen van de respectieve bijlage A, sub b, van de richtlijnen, als zijnde de meer specifieke normen. De nationale prijsregelingen voldoen aan deze transparantievereisten. Want voor zover niet reeds door de bewoordingen van de bepalingen (§ 5, lid 2, GasGVV juncto § 20, lid 1, eerste zin, GasGVV; § 5, lid 2, StromGVV juncto § 20, lid 1, eerste zin, StromGVV) wordt gewaarborgd dat de afnemers van een voorgenomen prijswijziging op de hoogte worden gebracht binnen een termijn die hun de mogelijkheid biedt niet alleen op grond van § 315, lid 3, BGB de prijsverhoging in rechte te laten toetsen aan het redelijkheidsbeginsel, maar ook de leveringsovereenkomst op zulke wijze op te zeggen dat de prijswijziging tegenover hen niet van toepassing wordt, dan geschiedt dat in ieder geval door de richtlijnconforme uitlegging van die bepalingen (§ 4, leden 1 en 2, § 32, lid 2, AVBGasV, respectievelijk § 4, leden 1 en 2, § 32, lid 2, AVBEltV).

21 [omissis]

